

Hesiods ”Værker og dage”

Digteren Hesiod forfattede en række digte omkring år 700-650 f.v.t. Hesiod er den tidligste europæiske digter, om hvem vi har et kendskab til personen bag digtningen. Hesiod var oprindelig fårehyrde på egnen Boiotien nordvest for Attika, inden han efter eget udsagn blev kaldet af muserne (gudinder for inspiration) til at blive digter.

I læredigtet ”Værker og dage” giver Hesiod en række etiske og praktiske råd til sin bror, Perses, vedr. livet som bonde. I den forbindelse beskriver han også grundlæggende vilkår ved menneskelivet. I denne passage forklarer han baggrunden for menneskets mange trængsler, nemlig skabelsen af den første kvinde, Pandora. Pandora kan oversættes med ”gaven fra alle guder”, og hun bliver ifølge myten gift med titanen Epimetheus. Dette bliver dog skæbnesvangert for menneskeslægten, for da Pandora åbner en krukke medbragt fra guderne (”pandoras æske”), slipper hun alverdens ulykker og sygdomme løs.

For introduktion til de nævnte olympiske guder, se oversigten ”De olympiske guder”.

Hesiod: ”Værker og dage”, v. 42-105

Menneskers daglige brød har jo guderne skjult under dække;
ellers kunne du let ved et enkelt dagsværk erhverve
nok til det udslagne år, om også du ellers var ledig;
straks kunne skibsroret hænges på plads over røgen fra arnen,
okse og flittige muldyrs værk kunne gerne forsømmes.
Men det har Zeus os forholdt, betagen af harme i hjertet,
da han bedragen sig så af den kløgtigt-forslagne Prometheus¹;
derfor bestemte da Zeus for mennesker sørgelig jammer:
Ilden gemte han bort, men Japetos-sønnen², den brave,
stjal den igen fra den rådvide Zeus til menneskeslægten,
skjult for den lynglade Zeus, gemt bort i en udhulet narthex³;
harmfuld talte da Zeus, som samler skyerne om sig:
”Japetos’ søn med det kløgtige vid, som overgår alles,
nu er du glad, at ilden du stjal og narred min tanke,
men det skal blive til ve for dig selv og for kommende slægter;
dem vil for ilden, de fik, jeg sende en plage på halsen,
som de skal fryde sig ved, så selv de ulykken favner”.
Guders og menneskers fader lo, da han endte sin tale;
derpå bød han Hefaistos i hast at gøre en skabning
blandet af vand og jord; og kraft og menneskestemme

blandet af vand og jord; og kraft og menneskestemme
lod han ham lægge deri: en dejlig, bedårende pige
skulle han forme så skøn som gudinderne selv; men Athene
bød han at oplære pigen i kunstrige sysler ved væven.
Elskovs gyldne gudinde lod Zeus over hovedet gyde
ynde og smertelig attrå og lemmefortærende kummer;
tævehjerte og tyvemaner befalede han Hermes,
Argos' banemand⁴, guders kurer, at indgive pigen.
Dette befalede herskeren Zeus, og de adlød ham alle;
straks da dannet af jord den halte Hefaistos et væsen,
lig en blufærdig mø, efter Zeus', Kronidens, beslutning;
bælte og smykke hun fik af Athene med funklende øjne,
og hendes hals chariterne¹ selv og den værdige Peitho²
pryded med kæder af guld, og de yndige årstidsgudinder
kransede skønt hendes hoved med forårets dejlige blomster;
Pallas Athene gav agt på det hele vidtløftige udstyr.
Argos' banemand, guders kurer, i jomfruens³ hjerte
indgød løgne, forførende ord og tyvagtige vaner,
alt som den tordnende Zeus havde budt, og herolden blandt guder
gav hende talens brug og benævned kvinden Pandora,
eftersom alle de guder, der har deres bo på Olympos,
sammen har skænket den gave til stræbsomme menneskers kummer.
Men da alfader nu havde udspændt sin listige snare,
til Epimetheus⁴ han sendte det hurtige sendebud Hermes,
bringende gudernes skænk; Epimetheus betænkte da ikke
det, som var sagt af Prometheus, at aldrig han måtte annamme
gave fra Zeus, den olympiske gud, men sende den atter
bort, for at intet fordærv skulle hjemsøge menneskeslægten;
men da han tog den i favn, da skaden var sket, så forstod han.
Thi i den forrige tid havde mennesker levet på jorden
ganske forskånet for ondt, i frihed for byrdefuld møje,
ukendt med smertelig sot, som påfører mennesker døden.
(Det er jo menneskers lod, at de hurtigt ældes i modgang).
Men da nu kvindens hånd havde borttaget låget af karret,
spredtes de ud, så hun blev årsag til sørgelig jammer.

Håbet alene forblev i sin faste og ubrudte bolig
inden for lerkarrets rand, og det flygtede ikke af gårde,
thi i det sidste sekund fik hun atter lagt låg over karret
efter beslutning af Zeus, som samler skyerne om sig.
Men myriader af ulykker nu blandt mennesker færdes,
jorden tillige med havet er fyldt med en vrimmel af plager;
sygdomme hjemsøger mænd ved dag, og andre om natten
vandrer omkring af sig selv med fordærv til menneskeslægten
stille og tyst, da den rådvide Zeus har nægtet dem stemme.
Således er det umuligt at undgå, hvad Zeus har besluttet.

Fra: Hesiod: "Værker og dage" i: "Hesiod. Theogonien, Værker og dage, Skjoldet".
Ved Lene Andersen. Gyldendal, 1973 (Klassikerforeningen, 1999), v.42-105.
